

Skriftlig innspill til Fellesskoleutvalget

Institutt for lærerutdanning, NTNU

1. Hva legger dere i begrepet fellesskolen?

Fellesskolebegrepet kan forstås som en betegnelse for den norske skolemodellen. Sentrale kjennetegn ved skolemodellen har vært prioriteringen av et felles offentlig gratis skolesystem der elever fra ulike sosiale bakgrunner og med ulike evner og interesser har hatt mulighet til å møtes i samme skole. Fellesskolen har vært tuftet på prinsipper om at sosial integrasjon og likeverdig utdanning fordrer rettferdig ressurstildeling, tilpasset opplæring og felles kulturelle referanserammer samt organisering som tilrettelegger for heterogene elevgrupper. Mens fellesskolebegrepet erstattet enhetsskolebegrepet på begynnelsen av 2000-tallet, kan det synes som målsetningene og den politiske innrammingen delvis har bestått. Dette selv om modellen har vært i tydelig utvikling.

2. Hva mener dere det er viktigst å bevare ved dagens skole?

Fellesskolen representerer en av velferdsstatens viktigste institusjoner og er i dag en av få fellesarenaer der barn og unge kan møtes på tvers. I en tid med økt polarisering og økning i sosial ulikhet, mener vi denne fellesarenaen er sentral for å unngå en forsterket negativ samfunnsutvikling. Dette innebærer å bevare en offentlig fellesskole med høy kvalitet som settes i stand til å ivareta sitt brede samfunnsmandat og som har høy oppslutning i alle lag av befolkningen.

3. Hvilke utviklingstrekk i samfunnet mener dere utfordrer fellesskolen?

Det er en rekke utviklingstrekk som er sentrale for utvalget å ta høyde for når fellesskolemodellen skal utvikles. En hovedutfordring er synkende tillit til offentlige velferdstjenester. Nyere forskning fra NTNU viser at foreldres valg av private skolealternativ i stor grad er knyttet til mistillit til det offentlige skolesystemet. Dette er relatert til en rekke faktorer, men omfatter blant annet hvordan økonomiske utfordringer utfordrer skolens evne til å gjennomføre og tilby lovpålagte oppgaver, hvordan en sterk mål- og resultatstyring med sterk vektlegging av særskilte fag og ferdigheter har bidratt til en «faglig innsnevring» og en marginalisering av blant annet estetiske fag, samt hvordan sentralisering og sammenslåing av skoler har utfordret skolens sosiale rammevilkår. Mens den offentlige skolen legitimitet er tuftet på høy oppslutning og tillit, framtrer denne tendensen der foreldre velger private skoler på grunn av måten den offentlige skolen er blitt styrt på, som en sentral utfordring for framtidens fellesskole. Dette er særlig relatert til at valg av private skoler er nært relatert til familiers sosioøkonomiske status.

4. Hva skal skolens viktigste oppgaver være i framtiden?

Fellesskolen er og vil være sentral også i framtiden. I en polarisert verden der forskjellene øker og der både de fysiske, men også digitale fellesarenaene blir færre, vil en av skolens viktigste oppgaver nettopp være å være en fellesarena med høy oppslutning. Dette fordrer

imidlertid at ulike grupper har en fellesinteresse i utvikling av den offentlige skolen og at den samme skolen ivaretar dette gjennom å levere høy faglig kvalitet i et læringsmiljø som ivaretar individuell utvikling og tilrettelegger for sterke sosiale fellesskap.